

REPUBLICA MOLDOVA ÎN LUMEA CONTEMPORANĂ

Vasile Vasilos,
conf. univ., dr., U.T.M.

A vorbi la modul istoric despre politica externă a unei țări, într-o perioadă sau alta a evoluției ei, nu înseamnă a te raporta exclusiv la trecut, ci și, în mod obligatoriu, la prezent și viitor. Valențele unei politici – atât interne, cât și externe – se conturează și se materializează tocmai printr-o asemenea permanentă întreită raportare.

Privită dintr-o asemenea perspectivă, ultimul deceniu din istoria Republicii Moldova nu se constituie în mărturie elocventă a procesului de conceptualizare, exprimare și validare – atât în dezvoltarea internă, cât și pe tărâmul relațiilor externe – a identității naționale a Moldovei de azi. R. Moldova nu a asigurat o unitate structurală dintre politica internă și politica externă, dintre sarcinile naționale și sarcinile internaționale, ca laturi inseparabile a unui proces dialectic unitar, nu a asigurat o dezvoltare ascendentă și armonioasă, realizarea unor progrese pe calea integrării în spațiul european.

Acest ultim deceniu a fost marcat, înainte de toate, de lipsa unor eforturi pentru elaborarea – în noile condiții obiective date de intrarea României în Uniunea Europeană – a unui sistem de gândire și a unui program de acțiune aflate în concordanță cu realitățile societății moldovenești și cu evoluțiile transformatoare înregistrate la scară europeană. Cercetarea faptelor va releva cu certitudine lipsa de interes pe care au avut-o guvernanții comuniști pentru acest complex proces de integrare europeană.

Esența filosofică a gândirii și acțiunii R. Moldova în sfera politicii externe nu a dobândit în acești ani o nouă forță de expresie. Operând cu metodele și instrumentele bolșevico-comuniste, sistemul de gândire politică moldovenească nu și-a găsit susținerea în activitatea internațională. Se poate aprecia – procedând la o necesară comparație cu etape mai apropiate sau mai îndepărtate din trecut – că deceniul 2001-2009 reprezintă perioada cea mai nedinamică și cea mai nefertilă a politicii externe moldovenești. Cronica de fiecare zi a acestor ani – cu preocupările și frământările lor multiple – atestă că politica moldovenească înclina când spre Rusia, când spre țările Uniunii Europene. Rezultatul promovării acestei politici nedeterminate în plan extern – spre Vest sau spre Est? – a adus la izolarea țării. Politică de autoizolare era promovată intenționat, cu un scop bine determinat și anume: menținerea la putere a clanului comunist.

Societății civile i s-a înfățișat cu claritate faptul că, în ultimii ani, în gândirea și acțiunile de politică externă nu s-au dobândit valențe noi, că înțelegerea și promovarea lor au pierdut în profunzime și substanță. Reține atenție faptul că tocmai în această perioadă, în cadrul procesului de integrare în Uniunea Europeană, care era pe deplin posibil și real, opțiunile și orientările fundamentale

de politică externă ale R. Moldova nu și-au găsit racordul necesar și firesc. Evoluția lentă economică și a prefacerilor structurale a Moldovei din ultimii ani au modificat nu numai imaginea pe care țara și-o oferă sieși, ci, totodată, imaginea pe care țara o oferă lumii, au schimbat locul și ponderea R. Moldova în ansamblul vieții internaționale. În mod logic, în planul politicii externe, această situație a determinat neglijarea R. Moldova în rezolvarea problemelor de interes. De către țările membre ale Uniunii Europe, precum și S.U.A., și alte state, s-au pus sub semnul întrebării asemenea parametri cum sunt: calitatea R. Moldova de țară independentă și suverană, credibilitatea ei, existența unei vieți democratice și a unei economii de piață, plasarea ei în rândurile statelor cu opțiune europeană etc.

Acești ultimi ani vor rămâne în conștiința generațiilor drept perioada în care, printr-o politică externă neadecvată și întreruptă, neclară și neviabilă, declarativă și dualistă a guvernării comuniste, s-au stopat posibilitățile de integrare a R. Moldova în Uniunea Europeană.

Mobilul principal al acestor acțiuni a fost în mod evident dorința de a nu se realiza soluționări valabile, care să reflecte interesele legitime ale majorității populației, acordul lor liber de voință.

Punctul „firbinte” al politicii externe a R. Moldova trebuia să fie depunerea de eforturi complexe pentru normalizarea situației în zona transnistreană și restabilirea integrității teritoriale a țării. Însă acțiunile întreprinse de guvernarea de la Chișinău în această problemă, a inițiativelor și demersurilor sale, inclusiv la cel mai înalt nivel, au fost temporare, sporadice și neviabile. În marile foruri ale organizațiilor și reuniunilor internaționale, Chișinăul n-a folosit modalitățile specifice ale diplomației multilaterale. Moldova s-a situat constant în rândul statelor care vin cu plângeri și cerșitul, în loc să se prezinte cu poziții ferme și soluții viabile pentru rezolvarea problemelor de interes național. În toate dezbaterile privind temele de importanță crucială R. Moldova nu și-a afirmat cu claritate poziția, nu a avansat inițiative și propuneri proprii, care să-și găsească reflectare în documentele și rezoluțiile adoptate în final. Prin această politică R. Moldova și-a stirbit autoritatea pe plan internațional.

În centrul politicii externe a R. Moldova, pornind de la interesele naționale, trebuie puse relațiile cu statele memre ale Uniunii Europene, cu țările vecine și cu cele de interes strategic, acționând statornic și eficient în diferite domenii. Este necesar reînnoirea și reactualizarea, în concordanță cu noile condiții, a tratatelor de prietenie, de colaborare și asistență mutuală existente, semnarea unor asemenea tratate cu alte țări, încheierea unor acorduri, convenții și alte instrumente de colaborare. Impulsuri decisive pentru identificarea și punerea în valoare a unor noi domenii și forme de conlucrare vor servi întâlnirile și schimburile de păreri la cel mai înalt nivel, pe linie de stat și de partid, atât în cadru bilateral, cât și multilateral. Ampla deschidere spre viitorul european R.

Moldova trebuie s-o dovedească prin fapte, pornind în primul rând de la realizarea cu rigoare acelor cerinți și programe de reformare a economiei, a sistemului politic, social și judiciar. Acest accent își găsește determinarea obiectivă în însăși situația R. Moldova de țară cu o economie slab dezvoltată, cu o viață politică agitată și nedeterminată, cu un nivel de viață sărac.

Locul și rolul R. Moldova pe arena vieții internaționale, conținutul și valoarea contribuției sale la determinarea unor evoluții pozitive, poate fi determinat de următoarele:

1) analiza riguroasă a esenței proceselor și fenomenelor din lumea contemporană, cunoașterea temeinică a actualei etape de evoluție social-politică a umanității în toată complexitatea ei;

2) stabilirea direcțiilor și modalităților de acțiune pe planul politicii externe, realizate într-o strânsă și permanentă legătură cu noile realități ale vieții internaționale;

3) situarea fermă a țării noastre în rândul forțelor exponente și populsoare ale progresului, coincidența de fond între interesele sale naționale și cele internaționale;

4) în împrejurări concrete să-și pună în valoare în mod eficient și constructiv capacitatea de a elabora soluții viabile și de a acționa pentru materializarea lor;

5) puterea de pătrundere în perspectivă și de anticipare a evenimentelor, asociată voinței ferme a țării noastre de a-și aduce contribuția la dezbateră și soluționarea problemelor regionale, europene și în unele cazuri și mondiale;

6) eliminarea în mod progresiv efectele nocive ale șantajului și presiunilor externe;

7) contribuții concrete, constructive, la realizarea de progrese pe calea cooperării multilaterale cu statele membre ale Uniunii Europene, precum și cu statele membre ale C.S.I (Comunitatea Statelor Independente).

Experiența celor două decenii precedente, văzută prin prisma rezultatelor obținute atât sub raportul dezvoltării interne, cât și al relațiilor internaționale, v-a permite identificarea și punerea în valoare progresivă, la un nivel superior, a politicii statale, în condițiile date de angajarea R. Moldova pe calea integrării treptate în familia popoarelor europene.

ANEXAREA BASARABIEI ȘI A NORDULUI BUCOVINEI ÎN 1940

Vasile Vasilos,
conf. univ., dr., U.T.M.

Basarabia și nordul Bucovinei în anul 1940 reprezintă o pagină de interes justificat atât datorită faptului că timp de aproape jumătate de secol, în